

Štěpán, Ludvík

Připomínka Josefa Suchého

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. X, Řada literárněvědné slavistiky. 2004, vol. 53, iss. X7, pp. 176-177

ISBN 80-210-3357-6

ISSN 1212-1509

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/103117>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

se jako celek i jednotlivě na mezinárodním fóru (např. na symposiích, jejichž spolupředatelem je mj. Komise slovanské poetiky a stylistiky při Mezinárodním komitétu slavistů).

Problematika prostoru areálu a času v umění není nová a byla např. v literární vědě nahlížena z několika zorných úhlů (např. knihy Gastona Bachelarda); jako nejvlivnější se však ukázalo chronotopové pojetí Michaila Bachtina (v areálové ligvistice lze připomenout dvě nové knihy Natálie Kiseljovové [*Areálové vzájemné vztahy slovanských jazykov centrálné zóny*, Banská Bystrica 2002; *Význam izoglos různých jazykových rovin v slovanské arálové ligvistice*, Banská Bystrica 2003]). Jinak řečeno: téma již poněkud vyčpělo a pokud se nechceme omezovat na další, spíše mechanické aplikace, je třeba razantnějšího metodologického průlomu. Dobrým vykořením byla již formulace témat, tedy vlastní/cizí čas, prostor a rytmus.

Ze sborníku (*Inozemna filolohija*. Ukrajinskýj naukovyj zbirnyk, vypusk 114, věd. red. Nonna Kopystjanská. L'viv 2003, 305 s.) – kam bylo dopřáno přispět je nemnohým členům týmu (určujícími kritériem byla účast na konferenci – pro východoslovanské participanty podobných konferencí je štěstím, že se toto pravidlo neaplikuje u nás!) vyzvedáváme přispěvky V. Červinské o intelektuální agresi, T. Žilky o vlastní/cizí v literární postavě na slovensko-maďarské bázi, T. Denysovové o historickém a mytickém časoprostoru Ukrajiny, N. Kopystjanské o „cizím prostoru“ v poetice Flaubertova romá-

nu Madame Bovary, pak přispěvky o Dostojevském (N. Poznjakovová, V. Petrušenko), I. Frankovi (N. Todčuk), A. Platonovovi (O. Kebe) a A. Solženicynovi (V. Donev). Češi, kteří spolu se Slováky tvoří – kromě samotných Ukrajinců – většinu týmu – jsou tu zastoupeni jediným, i když velmi dobrým přispěvkem O. Richterka *Воплощение времени и пространства в чешском переводе. Поэмы без героя А. Ахматовой*. Ze slovenských literárních vědců a vědkyň přispěli kromě již zmíněného T. Žilky V. Žemberová a Z. Stanislavová – na slovenském materiálu. Nadějná se zdá být stať o terminologii časoprostorové problematiky z pera N. Kopystjanské a M. Pryplotské, ale zůstává z větší části nevyužitá. Nicméně právě sepětí terminologie a metodologie je tu zjevně klíčové – zde by bylo možné spojit nebo alespoň prolnout síly více týmů, včetně brněnského mezioborového, který vytváří novodobou srovnávací terminologickou encyklopedii.

Přínosné jsou ve sborníku recenze na knihy s podobnou tematikou (M. Hryhoraš, R. Holod); na druhé straně tu nenajdeme reflexe mnohem starších knih, kde se na časoprostoru budovala poetika a žánrová teorie. Celkově tedy budí sborník smíšený dojem, i když jeho kladné vlastnosti zřetelně převažují. Jednou z nich je obnažení konfliktu mezi časoprostorem pojímaným morfologicky jako manifestace poetiky a časoprostorem jako antropologickou nebo tematickou dominantou díla. Systematická a úporná aktivita Lvovského týmu jistě i v budoucnu povede k dalším dílčím výstupům s jasnější metodologickou orientací.

Ivo Pospíšil

PŘIPOMÍNKA JOSEFA SUCHÉHO

V listopadu 2003 se v brněnské Moravské zemské knihovně konala celodenní připomínka života a díla básníka, prozaika a překladatele Josefa Suchého (1923–2003). Akci pořádaly Středoevropské centrum slovanských studií, sdružení křesťanských umělců SURSUM CORDA, Moravské zemská knihovna, Ústav slavistiky a Ústav české literatury a knihovnictví FF MU, Obec spisovatelů, nakladatelství SURSUM Tišnov, Středoevropské vydavatelství a nakladatelství REGIONY a polský klub POLONUS. Dopoledne a odpoledne se uskutečnila vědecká konference *Černá a bílá pravda*, na níž zazněly referáty o díle autora – I. Dorovského, J. Kudrnáče, E. Novákové, K. Plocka, I. Pospíšila a L. Štěpána a poté vzpomínky jeho spolužáků, spolupracovníků a přátel, mj. L. Blahy, V. Rudolfové, O. Rydla, L. Soldána, J. Tioky, F. Trtlíka, příslušníků básnickovy rodiny a dalších.

Akce pak pokračovala literárně-hudebním podvečerem *Ponory duše*. Zazněla na něm poezie polského básníka Stanisława Krawczyka (v překladu L. Štěpána), slovenské básničky Lýdie Vadkerti-Gavornikové (rovněž v překladu L. Štěpána), lužickosrbšského básníka Kita Lorence (v překladu J. Suchého) a českého literárního vědce a básníka Ladislava Soldána. Pořad uvedly verše Josefa Suchého a uzavřela jej báseň *Za Josefem Suchým* lužickosrbšského básníka, prozaika a dramatika Beno Budara – v originálu ji přednesl autor. Verše recitovali Aranka Lapešová a Ludvík Štěpán, spoluúčinkovala Komorní dechová harmonie (dirigent David Mareček).

Připomínku J. Suchého dokumentuje právě vycházející kniha *Černá a bílá pravda* Josefa Suchého (ed. L. Štěpán, koed. L. Soldán, SVN REGIONY) uvozená stejnojmennou básní a básní Osudy autora a bilančující studií *Básník tichý a skromný srdcem*

(L. Štěpán). Otištěny jsou v ní referáty z konference, vzpomínky (do knihy přispěli další spolupracovníci a přátelé) a také dokumenty – různé texty ze zálo-

žek Suchého knih, úryvky z doslovů k překladům, recenze, články k výročím a nekrology, úryvky ze studií, básně přátel atd.

Ludvik Štěpán

O HRABALOVI ZE ŠVÉDSKA

Snad se někomu bude zdát spojení obou pojmů v titulu této recenze poněkud nepatřičné, ale není tomu tak. „Tempora mutantur et nos mutamur in illis“ platí i ve slavistice a speciálně v její západoevropské a severoevropské větvi. Z Ústavu slavistiky ve švédském Lundu, který druhdy vedl exulant prof. Lubomír Ďurovič, slovenský rusista a slavista, jenž zde pěstoval i bohemistiku a pokoušel se etablovat slovenštinu, se stalo areálové pracoviště, které již ani slovo slavistika v oficiálním názvu nemá – takto radikálně se orientují i jiná pracoviště tohoto typu, pokud si ovšem nepochybně vysloveně rusistickou orientaci – z důvodů ovšem také geopolitických. Snad z toho plyne poučení i pro nás: jestliže chceme zachovat tradiční filologii, nemůžeme hájit její izolacionistickou podobu, jak se o to někteří naši „fundamentalisté“ dosud snaží: otevřít se, konfrontovat se, profilovat se a současně hájit své zájmy; to platí nejen v současné evropské a světové politice, ale i ve vědě.

Výmluvným příkladem je švédsky psaná studie lundské bohemistky, naší krajanky, absolventky Filozofické fakulty brněnské Masarykovy univerzity Miloslavy Slavičkové o B. Hrabalovi Hrabalova literární koláž (Miloslava Slavičková: *Bohumil Hrabals litterära collage*. Department of East and Central European Studies, Lund University, Lund 2003, 212 s.), její celoživotní badatelské lásce. Sama autorka by si zasloužila samostatného pojednání: její zásluhou vycházel právě v jihošvédském

Lundu časopis dotovaný Nadací Charty 77 s názvem Československé (později České a slovenské) hlasy, který šířil naši kulturu a pěstoval česko-slovensko-skandinávské vztahy. Když už nikdo – ocenila tuto práci Masarykova univerzita v Brně, která na návrh Ústavu slavistiky a Ústavu české literatury udělila dr. M. Slavičkové stříbrnou medaili za zásluhy o šíření české literatury a kultury v zahraničí.

Minucióznější, specifitější příspěvkem této badatelky je nyní kniha, v níž zkoumá Hrabalovu metodu literární koláže. Opřela se v ní o studie českých autorů (R. Pytlík, M. Jankovič, E. Frynta, ale také D. Kšicová) a analyzovala tři texty Bohumila Hrabala (1914–1997), a to *Mrtvomat* (1949), *Toto město je ve společné péči obyvatel* (1967) a *Legenda zahrnaná na strunách napjatých mezi kolébkou a rakví* (1969). Nemyslím si, že „literární koláž“ je nový žánr obecně a v české literatuře zvláště, i když autorka rozlišuje mezi „koláží“ a „literární koláží“, v níž nedochází k sjednocení heterogenního materiálu vyprávěčským hlediskem (jamesovským point of view). Podstatou je hledání autentických textových pramenů a implicitních dokladů, které Hrabal antipoval postmoderní meta- a intertextualitu.

Práce M. Slavičkové existuje roztroušeně i v české podobě, ale slušelo by se jí vydat nyní česky vcelku: zaslouží si to z mnoha důvodů, z nichž nejmenším jistě není její historický vzhled odkrývající prameny Hrabalova postupu v poetismu, surrealismu a poetice Skupiny 42.

Ivo Pospišil

SBORNÍKY S MEZINÁRODNÍM ZÁBĚREM

O mezinárodní konferenci, která se konala v Lublani 14.-15. října 2002 a kterou organizoval Ústav slovinské literatury a literární vědy Slovinské akademie věd a umění, jsme psali v předchozím čísle naší ročenky (X 6/2003, s. 179–181). Bylo to v souvislosti s útlou publikací *Kako pisati literarno zgodovino danes? Povzetki referatov (Jak dnes psát literární historii? Resumé referátů)*, Ljubljana 2002, a domnívám se, že jsme uvedli dostatečně podrobné pohledy na jednotlivé příspěvky, které v Lublani zazněly. Nyní se objevil sborník se všemi referáty (*Kako pisati literarno zgodovino danes? Mednarodni simpozij. Razprave, ed.*

Darko Dolinar a Marko Juvan. Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU) in Inštitut za slovensko literaturu in literarne vede SAZU s sodelovanjem Slovenskega društva za primerjalno književnost, Ljubljana 2003, 396 s.).

Kromě devatenácti referátů, rozdělených do tří kapitol (I – Marko Juvan, Lublaň, Janko Kos, Lublaň, Marija Mitrovič, Jerst, Vladimir Biti, Záhřeb, Peter Zajac, Berlín – Bratislava, Božena Tokarz, Katovice, Darko Dolinar, Lublaň; II – Ivo Pospišil, Brno, Vladimír Papoušek, České Budějovice, Miloš Zelenka, Praha – České Budějovice, Marijan Dovič, Lublaň; III